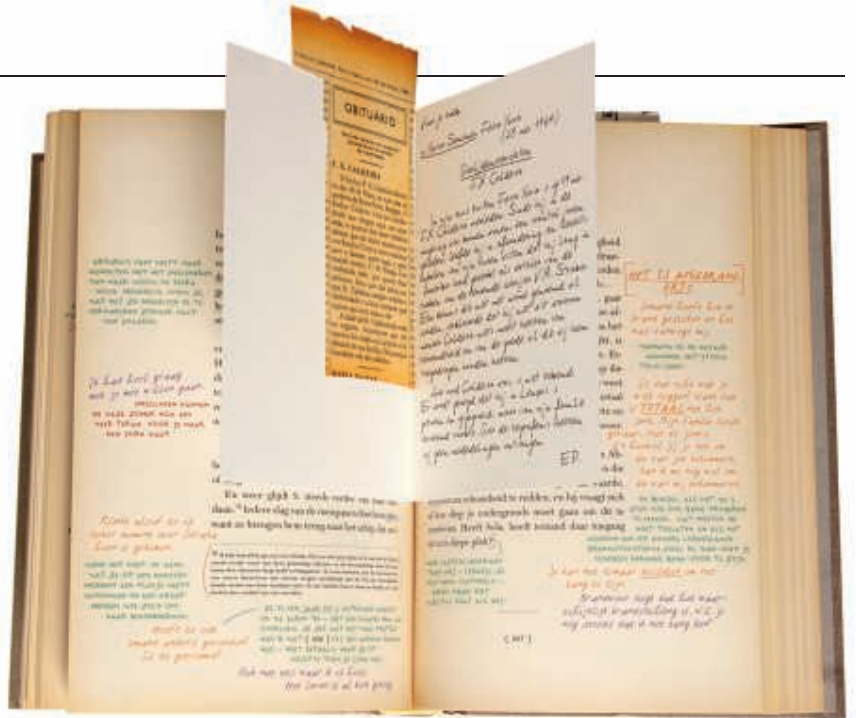

Beduimelde schatkamer

Een cassette met een roman, ingestoken briefjes en krabbels in de marge: onweerstaanbaar voor de boekenliefhebber die van puzzelen houdt.

Door **Hans Bouman**

Is er ooit een bijzonderder vormgegeven boek verschenen? Kijkt u even mee. Het boek getiteld *S.* komt tot u in een zwarte cassette. Om het daaruit te halen dient eerst, als een ouderwets zegel, een etiket te worden verbroken. Vervolgens komt een lichtelijk gebutst exemplaar van de roman *Ship of Theseus* tevoorschijn, geschreven door ene V.M. Starka. Het is een bibliotheekboek uit 1949, compleet met genummerde sticker op de rug en een reeks stempels achterin, die duidelijk maken dat het boek tussen 1957 en 2000 een keer of dertig is uitgeleend.

Tot afgrijzen van elke rechtgeaarde bibliothecaris zijn de (brede) marges van de roman vanaf de titelpagina tot na het woord 'End' in uiteenlopende kleuren met pen, viltstift en potlood volgeschreven met commentaren. Tussen de bladzijden van het boek bevinden zich krantenknipsels, fotokopieën, briefkaarten, foto's, handgeschreven en getypte brieven, een geheimzinnige decodeerschijf en een papieren servet waarop een kaart staat getekend.

S. is bedacht door producent/regisseur J.J. Abrams (*Star Trek*, *Lost*, de aankomende, derde *Star Wars*-trilogie) en geschreven door auteur en creative writing-docent Doug Dorst. Naar verluidt kwam Abrams op het idee toen hij op een luchthaven een beduimelde Ludlum zag liggen met het opschrift: 'Voor wie dit boek vindt - lees het en leg het ergens neer zodat iemand anders het kan lezen.'

Daarnaast zou Abrams zich hebben laten inspireren door de befaamde 'who wrote Shakespeare?'-discussie en het raadselachtige schrijverschap van B. Traven, wiens identiteit nooit is vastgesteld. Tot zover uiterlijk en achtergrond van *S.* Nu de inhoud.

Uit de commentaren in de marges wordt al snel duidelijk dat deze afkomstig zijn van twee literatuurstudenten: de oudere Eric, die inmiddels is afgestudeerd en in conflict ligt met zijn hoogleraar die er met de resultaten van zijn onderzoek van

FICTIE
**J.J. Abrams en
Doug Dorst**
S.

*****
Uit het Engels vertaald
door Robbert-Jan
Henkes.
Ambo Anthos;
464 pagina's (plus
18 instekers); € 29,99.

door dreigt te gaan, en de jongere Jen. Eric houdt zich al zo'n vijftien jaar bezig met het bestuderen van het werk van de uit Oost-Europa afkomstige V.M. Starka, Jen is een relatieve nieuweling op dit gebied, maar beiden zijn zeer door de auteur gegrepen.

De roman *Ship of Theseus* wordt voorafgegaan door een voorwoord van F.X. Caldeira, de vertaler van de roman, die in zijn (haar?) voorwoord stelt dat Starka een van de invloedrijkste auteurs van de eerste helft van de 20ste eeuw was en vervolgens wijst op de ongrijpbare identiteit van de auteur, die tot een shakespeariaanse controversie leidde over de vraag wie eigenlijk zijn boeken heeft geschreven. Verderop in het boek duikt de suggestie op dat auteur en vertaler minnaars waren of zelfs één en dezelfde persoon.

De roman die zich na het voorwoord ontvouwt, vertelt het verhaal van ene *S.*, die zijn geheugen is kwijtgeraakt. Hij bevindt zich aan boord van een schip, wordt achtervolgd en bedreigd (of meent dat dat het geval is) door een internationale organisatie die 'de *S.*' heet, ondergaat tal van vernederingen en belandt - op sciencefictionachtige wijze door de geschiedenis laverend - telkens weer in een ander conflict.

In de marges - letterlijk - speelt zich ondertussen het verhaal af van Eric en Jen, die telkens hun commentaren noteren op het verhaal, alsook op allerlei secundaire literatuur over Starka en op elkaars opmerkingen. De twee ontmoeten elkaar niet, maar leggen het boek, nadat ze zijn

uitgeschreven, telkens weer terug op een obscure plek in de bibliotheek, waarna de ander het oppikt en aan de slag gaat.

Deze onwaarschijnlijke vorm van correspondentie is niet het enige aan dit ambitieuze boekproject dat krampachtig aandoeft. Er lijkt Abrams en Dorst alles aan gelegen om zo veel mogelijk mysterie in *S.* te verwerken, en hoewel dat op vaak uiterst ingenieuze wijze geschiedt, maken de raadselachtigheid en sommige vormgrappen meer de indruk een doel op zichzelf te zijn dan noodzakelijke ingrediënten die door literaire motieven worden ingegeven.

S. grijpt - al dan niet bewust - terug op vorm- en stijlexperimenten als Nabokovs *Pale Fire* (onbetrouwbare literaire commentator), A.S. Byatts *Possession* (spiegeling literaire onderzoekers en de figuren die ze bestuderen), Toby Litts *Finding Myself* (aantekeningen in de marge vormen een roman op zichzelf) en Mark Z. Danielewski's *House of Leaves* (experimenten met typografie). En toch, het eindresultaat oogt authentiek.

Het gaat niet aan *S.* alleen te beoordelen op het nautische verhaal dat de ogenschijnlijke kern van dit werk vormt. Daarvoor zijn alle andere ingrediënten te wezenlijke onderdelen van het geheel. De term roman schiet hier overigens tekort. *S.* is een spitsvondig vertaalde literaire en visuele goudmijn die zich onmogelijk al bij de eerste kennismaking geheel gewonnen geeft. Onweerstaanbaar voor de boekenliefhebber die van puzzelen houdt. ●